

דברי משיח

ה'תשמ"ט

התוועדות ש"פ כי תשא, כ' אדר ראשון

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ותשע לבריאה

ה' תהא שנת עצמות טובה

שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פתח דבר

לקראת ש"פ כי תשא – הננו מוציאים לאור "הנחה" ויומן מהתועודות ש"פ כי תשא, כ' אדר ראשון תשמ"ט (לפני שלושים שנה) – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח – ה'תשמ"ט". בתור הוספה, באו בסוף הקונטרס "פנינים" נבחרים מחלוקת הדולרים לצדקה ביום ראשון, כ"א אדר ראשון ה'תשמ"ט (הר"ד המלא יתפרסם אי"ה בכרך השייך לתקופה זו).

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות¹ והיומן² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ב חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"ב-תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנן ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובוה בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנ"ש והתמימים: אנא, מי שבידיו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשמ"ח-תש"נ), שיואל לשלח למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

יהיה רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומיד ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד !

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

פורים קטן, ה'תשע"ט (ה' תהא שנת עצמות טובה),
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

1) השיחה הנוכחית נערכה ע"י שילוב ב' הנחות (ה"תוכן קצר" ש"ל ע"י "ועד הנחות התמימים", וה"ר"ד" ש"ל ע"י מערכת "פאקט א' שיחה"), ונוספו בה פרטים מה"השלמות" לשיחה המוגהת ש"ל ע"י "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק". לשלימות הענינים המבוארים בשיחה, יש לעיין בשיחה המוגהת (סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 280 ואילך).

2) היומן נערך ע"פ מכתב א' התמימים מ"קבוצה" תשמ"ט (ותודתנו נתונה לו על מסירתו לנו לפרסום) ויומנו של ר' א.ש. ש' מאן. וכאן המקום לבקש שכל מי שברשותו יומנים מבית חיינו משנת תשמ"ט, שיואל לשלחם למערכת ע"מ לזכות את הרבים.

בס"ד. התוועדות ש"פ כי תשא, כ' אדר ראשון ה'תשמ"ט*

הנחה בלתי מוגה

— שיחה א' —

[כשנכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועדות ניגנו את הניגון ד"ויהי בימי אחשורוש". אחרי שבירך על היין ניגנו "אוהב ה' שערי ציון"].

א. לכל לראש מתחילים בפרשת השבוע, בהתאם להוראת נשיא דורנו הידועה¹ שצריכים "לחיות" עם זה ("אז מ'דארף לעבן דערמיט"). והיינו, שנוסף לחיי האדם בפשטות ע"י אכילה ושתי' וכו', הרי ע"י התורה ניתוסף בחיים שלו, ועד באופן עיקרי. וכן בתורה עצמה – מכיון שישנם ריבוי פרשיות וכו', הרי בכל פרשה מיתוספת חיות חדשה לענינים המיוחדים שב"זמן" זה, שלא מצינו דוגמתם בפרשיות שלפני זה ושלאחרי זה.

וכן מובן בנוגע לפרשת תשא – שמכיון שבאה לאחר כו"כ פרשיות בתורה, כולל פרשת מתן תורה וכו', מובן שבשבוע זה נפעל חידוש בחיי האדם ע"י פרשה זו. היינו, שנוסף לקיום התורה ומצוות וכל דיני השולחן ערוך (ע"פ הוראות התורה שלמד לפני זה וכו'), דמאי קא משמע לך – ניתוסף אצלו חידוש בעבודתו בתורה ומצוות, חידוש שלא הי' עד עתה.

ומכיון שבפרשת השבוע גופא יש ריבוי ענינים, מובן שיש להתחיל עם ענין אחד בתחילת הפרשה:

התחלת פרשתנו – כי תשא – היא בענין מחצית השקל: "כי תשא . . . זה יתנו . . . מחצית השקל גו"², ובכללות – מצות הצדקה³. ולכאורה צריך להבין מהו החידוש המיוחד במצות הצדקה בפרשה זו, דלכאורה – הרי זה כבר לאחר (פרשת יתרו, שבה מסופר אודות) מתן תורה ועשרת הדברות (הכוללים את כל התרי"ג מצוות⁴) ופרשת משפטים, עם כל פרטי התורה ומצוותי' בתורה שבכתב ותורה שבע"פ וכו' – כולל מצות הצדקה?

ויתירה מזו: מצות הצדקה היא דבר שכלי, ענין המוכרח לקיום העולם גם אצל אומות העולם, בכדי שיהי' "לשבת יצרה"⁵ (דאע"פ ד"כל טיבו דעבדין האומות לגרמיהו

(3) ראה הנסמן בהערה 9.

(4) ראה ירושלמי שקלים פ"ו ה"א.

(5) ישע"י מה, יח. וראה לקו"ש ח"ה ע' 159 הערה

(* תוכן מסעיפים ט"ב הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, ונדפס בלקו"ש (חל"ט) תצא תנש"א.

(1) "היום יום" ב חשו"ן.

(2) פרשתנו (תשא) ל, יב-יג.

עבדיך⁶, הרי בנוגע להעני המקבל אין לו חילוק בכוונת הנותן), וגם בטבע בעלי חיים (מלבד העורב⁷) לרחם על תולדותיהם. וא"כ, מהו החידוש של פרשה זו?

וביותר אינו מובן ע"פ מאחז"ל "אמר משה לפני הקב"ה במה תרום קרן ישראל, אמר לו בכי תשא"⁸, "אם באת לשאת ראשם בהגבהה קח מהם כופר לצדקה"⁹, שדוקא ע"י ענין הצדקה – דבר שהי' אצל בני ישראל גם לפני מתן תורה – נעשה "כי תשא"!

ב. והביאור בזה – ע"פ מ"ש בפרש"י (מדברי חז"ל¹⁰): "זה יתנו – הראה לו כמין מטבע של אש ומשקלה מחצית השקל כו"':

אפילו נתינת הצדקה בגלל טבע החסד, יכולה ג"כ להיות נתינה גדולה, לא רק "די מחסורו"¹¹ [שזה כולל (עבור מישהו שזהו "די מחסורו") "עבד לרוץ לפניו"¹², ועד "חמישים איש רצים לפניו"¹³, וכמ"ש הרמב"ם¹⁴ שישנם כאלו שיש להם טבע של עשירות, ובמילא אצלם "מחסורו" הוא יותר מע"ד הרגיל¹⁵], אלא נוסף לזה צריך להיות גם ה"לעשרו"¹⁶.

אבל זה אינו מספיק, כי אצל יהודי צריך להיות יתירה מזה. אבל לא מצד הטעם וחשבון שאצל יהודי אין שום דבר מספיק, אלא למעלה מכל הענין של "מספיק" ו"לא מספיק"; החידוש של עבודת ישראל בנתינת הצדקה (בפרשת תשא) הוא – שהנתינה היא "מטבע של אש", היינו לא מצד השכל וטבע הבריאה ובעלי חיים, אלא באופן של אש, שנעשה ממנו דבר "בוער" ("א" פייערדיקע זאך"), חדור עם האש של נפשו האלקית.

ובפרטיות יותר, ובהקדמה – שלכאורה אינו מובן:

"מטבע" ו"אש" הם שני הפכים, כי מטבע (גם ע"פ דין¹⁷) הוא בהגבלה ובציור מסויים, ואילו "אש" אין לה הגבלת מקום מסויים, ואין לה ציור דעד כאן ותו לא, שהרי האש מתנענעת תמיד. וביותר תמוהה ההדגשה כאן בענין ה"משקל", שענינו – כובד המושך את המאזניים למטה, שהוא ההיפך בתכלית מטבע האש לעלות למעלה¹⁸!

ונקודת הביאור: באש – ב' קצוות, דהגם שטבעה להתנועע ולעלות למעלה כו', מכל מקום רואים שהאש אינה עולה ומסתלקת לגמרי למעלה בשמים, אלא נשארת

6 תניא ספ"א.

7 ירושלמי פאה פ"א ה"א.

8 ב"ב י, ב.

9 פרש"י שם.

10 ירושלמי שקלים פ"א ה"ד. תנחומא פרשתנו ט.

ובכ"מ – נסמנו בלקו"ש חט"ז ע' 381 הערה 2.

11 פ' ראה טו, ח.

12 כתובות סז, ב. רמב"ם ה' מתנות עניים פ"ז

ה"ג. פרש"י עה"פ.

13 שמואל-ב טו, א. מלכים-א א, ה.

14 ה' דעות פ"א ה"א.

15 בהנחה אחרת: ומכיון שלכאור"א מישאל יש טבע העשירות, צריך ליתן לו באופן של עשירות.

16 ע"פ כתובות סז, ב. רמב"ם ה' מתנות עניים פ"ז ה"ג. פרש"י עה"פ.

17 ראה ב"מ מה, ב ובפרש"י ד"ה משום דדעת'.

וראה שם מד, א ובפרש"י ד"ה אסימון.

18 ראה תניא רפי"ט. וראה סידור (עם דא"ח) רעג,

ג. סה"מ תרס"א ע' קעו.

למטה בעולם – שהרי היא א' מד' היסודות בעולם, ובטבע כל דבר לימשך למקורו, ובנדון דידן – מכיון ש"הכל הי' מן העפר"¹⁹, לכן טבע הדברים בעולם לימשך למטה.

היינו, דאף שלכאורה האש צריכה להסתלק ולעלות למעלה, וכן הרוח – לצדדים (ובמכל שכן מיסוד המים שנברא באופן שהוא למעלה מהארץ, ורק ע"י ציווי ה' "לרוקע ארץ על המים"²⁰ עלתה הארץ) – מכל מקום נעשה חידוש באש (ורוח ומים), שגם מצד טבעה האש נשאת למטה בעולם, בדבר הנאחז בה; ועד שכדי שתהי' מציאות האש, צריכים דוקא לעצים גשמיים [וכמו בסיפור שבהפטר"ה²¹, שאע"פ שהיתה אש ניסית – היו צריכים לזה עצים].

ועד"ז בעבודת האדם – שיהודי צריך לפעול בכל הענינים שיהיו "מטבע של אש", דברים "בוערים" ("פייערדיקע זאכן"), עד באופן של אש שלמעלה מכל ציור והגבלה, ולאידך גיסא – צריכים להמשיך את העדר הציור של אש בציור של מטבע, היינו בגדרי העולם, כדלקמן.

ג. ביאור הדברים:

באופן עשיית צדקה – כמה אופנים: מצד מדה טובה בטבע האדם, דלהיותו ענין המחוייב ע"פ שכל (כנ"ל), הרי כשרואה עני הזקוק לזה, נותן לו צדקה. וענין זה יש גם בכעלי חיים (כנ"ל), ועאכו"כ בבני ישראל שבטבעם הרי הם רחמנים וגומלי חסדים²².

למעלה מזה: מצד ציווי הקב"ה בתורה, שהוא שלא בערך נעלה יותר מצדקה שמצד טבע האדם. אבל גם קיום מצוה זו מצד הציווי – יש בו סוף-סוף איזה גדר וציור, עד שהוא קשור עם טבע הנפש האלקית שבישראל, לקיים רצון ה'²³.

ויתירה מזה: גם כשמקיים מצות צדקה על מנת שלא לקבל פרס, הרי זה מכיון שהוא רוצה ("דערפאָר וואָס ער וויל") בקיום רצון ה' וכיו"ב, וה"מכיון" ("דערפאָר") מורה על סיבה, ובמילא על ציור כו', ובנדון דידן – שמראה עי"ז שהוא "צייתן" ("אַ פּאַלגער"). היינו, שמגביל את הדבר בציור מסויים, בהתאם להסיבה והטעם שמפני זה מקיימו.

תכלית העילוי בעבודה צריך להיות בלי שום טעם וסיבה ופני' – וכפי שמאריך הרמב"ם (בסוף הלכות תשובה²⁴) שאין לעשות את מצוות התורה כדי לקבל מזה ענין טוב ושכר, גם לא השכר דגן עדן ועולם הבא, אף שהוא ענין נעלה ביותר – "יושבין . . ונהנים מזיו השכינה"²⁵, כי הנאה זו ממלאת הטבע של הנפש האלקית שמשותקת בטבעה לזיו השכינה, וכיון שזהו טבע שלה – הרי זה ציור והגבלה.

23) ראה רמב"ם הל' גירושין פ"ב ה"כ.

24) פ"י ה"א ואילך.

25) ברכות יז, א.

19) קהלת ג, ב.

20) תהלים קלו, ו.

21) מלכים"א יח, לח.

22) יבמות עט, א.

ענין הצדקה בטהרתה הוא – לא שמקיימה מפני איזה שכר, ולא מצד טבעו, גם לא טבע הנשמה, ולא מפני טבעו שרוצה לקיים את ציווי הקב"ה וכו', כנ"ל; צדקה בטהרתה היא – שמקיימה (לאחר ציווי ה') כמו "מטבע של אש", למעלה מכל גדר של ציור והגבלה.

לאידך גיסא – קיום מצות צדקה באופן של אש (למעלה מציור) חודר בכל מציאותו, ונעשה הצורה שלו (מטבע של אש), ועד שנעשה הטבע שלו – שגם משקלו נמשך למטה. אבל לא באופן שקיום המצוה הוא מפני הרגש בטבע שלו, כי אם שנעשה ע"ד "כי אתא למודים מנפשי" כרע²⁶, בלי שום התבוננות והרגשים.

ד. עפ"ז יש לבאר דברי חז"ל הנ"ל:

שאלת משה ("במה תרום קרן ישראל") היתה – שלאחר מתן תורה וכו', ולאחר שישנה כבר מציאות "ראש בני ישראל", וגם "ראש יהודי" (אִי אִידישע קאָפּ), א"כ – "במה תרום קרן ישראל"? ואמר לו הקב"ה "בכי תשא", "זה יתנו" – "הראה לו כמין מטבע של אש": שדוקא ע"י ענין הצדקה באופן ד"מטבע של אש", למעלה מכל ציור, נעשית נשיאת ראש בבני ישראל.

וענין זה מודגש גם במשקלו – מחצית השקל, דאילו שקל שלם מורה על שלימות האדם, היינו שיש בזה חשש לאיזה ענין של פני' בעבודתו וכו'.

וזהו החידוש בפרשת תשא לגבי הפרשיות שלפני זה, שקיום התורה ומצוות ופרטיהם וכו' יהי' לא רק מצד טעם בשכל או מצד טבע הנפש האלקית או מצד ציווי ה', אלא באופן של "כי תשא את ראש", ע"י "זה יתנו", "מטבע של אש".

[ולהעיר, שמחצית השקל הוא ענין כללי בעבודת האדם – שהרי ממחצית השקל הקריבו קרבנות ציבור במשך כל השנה כולה²⁷].

ה. עפ"ז מובנת ההוראה – "יתן אל לבו"²⁸ – בנוגע לפועל, שבבוא שבת פרשת תשא, "חיים" ("לעבט מען") גם בחיים גשמיים בענין זה – שכל העבודה בקיום התורה והמצוות (נוסף להמובן ופשוט שמקיימים את כל החיובים שבזה וגם הידורים וכו' מפני ציווי הקב"ה – הרי ניתוסף גם החידוש שהעבודה) היא באופן ד"מטבע של אש", לא מפני איזה ציור וטבע, וגם לא מפני שרוצה לקיים את ציווי ה' (כולל מפני ששמע את המצוה בקריאת התורה, שלאחרי זה נעשה ענין זה גם חלק מציווי התורה), אלא באופן של אש, למעלה מכל ציור והגבלה כו', אבל באופן שנמשך וחודר בציור וטבע שלו (מטבע של אש).

27) שקלים פ"ד מ"א. רמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"א.

28) קהלת ז, ב.

26) ירושלמי ברכות פ"ב סה"ד. תוד"ה עיון – שבת

ק"ח, ב.

ומזה מובן שהוראה זו שייכת לא רק לזמן מסויים (ביום השבת וכיו"ב), אלא בחיי יום של כל ישראל (החל בעיקר כשניעור משנתו, שאז יש לו חיות בשלימות ובגלוי, משא"כ בשעת השינה זהו חיות של שינה ("שלא־פעדיקע חיות")²⁹). כך שגם ביום חול ("א' וועלטישן און וואַכעדיקן טאָג"), כשיהודי הולך ברחוב – "יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב"³⁰ – הרי בכל פעולה ופעולה שלו עושה צדקה בטהרתה, ופועל ("מאַכט אויף") בכל הענינים "מטבע של אש".

היינו, שמקיים את ענין הצדקה לא רק כשפוגש בעני הזקוק לזה, אלא הצדקה מתבטאת בכל פעולה שלו, עד שהוא מחפש ויוצר ("ער זוכט אויף און ער באַשאַפט") יד לקבל את הצדקה. דלהיות שאין זה מוגבל בציור מסויים כו', הרי אינו מסתפק בהגבלה וכו' מה שישנו במציאות וכיו"ב, כי אם עושה זאת למעלה מכל ציור, בכל ענין ומצב וכו'.

ולאידך גיסא – הרי זה לא באופן שהוא שורף את השני עם האש, אפילו באופן כזה שהוא מתעלה ("פליט אַרויף") ("ע"י האש אלקי) ביחד עם המקבל, כי אם שזהו באופן ד"מטבע", בהתאם לציורו של המקבל, באופן שיכול לקבל. ויתירה מזה – באופן ד"משקל", היינו שנמשך למטה מצד טבעו, ולא שהוא עושה לו טובה שיורד אליו למטה.

ומזה מובן, שעבודה זו ד"כ"תשא" היא תמידית בכל רגע ורגע, דלהיות שזהו למעלה מכל גדר של ציור והגבלה, מובן, שאין שייך בזה שום הפסק וכו', וברגע שנשאר במצבו הקודם, שוב אין זה "נשיאת ראש", אלא שצריכה להיות עבודה תמידית כו' למעלה מכל מדידה והגבלה, למעלה מכל גדר של עלי' ודרגא וכו', כנ"ל בארוכה, שהרי גם סדר העבודה ד"ל"כו מחיל אל חיל"³¹, הרי זה גופא שאפשר לבטאו בתיבות מסויימות, מורה על איזה ציור והגבלה.

וענין זה שייך לכאו"א, האנשים והנשים והטף, שהרי גם לקטן אפשר להסביר הוראה זו דצדקה בטהרתה. כך, שהנהגתו היא – שהוא מחפש עוד ילד יהודי וכו' ועושה ממנו מקבל, ולא רק שמחכה עד שילדים באים אליו, וכנ"ל.

ועוד וגם זה עיקר – שע"י עבודה זו פועלים שגם נתינת הצדקה דהקב"ה תהי' באופן של צדקה בטהרתה.

ו. ומזה גם הוראה בנוגע לזמן זה – חודש אדר, להתחיל את כל ההכנות המתאימות לפורים, ובאופן מאורגן וכו', שיהי' "ברוב עם"³² כו'; כולל – לספק את כל המצטרך בכל עניני ומצוות פורים לכל הזקוקים לזה.

(31) שם פד, ח.

(32) משלי יד, כח.

(29) ראה זח"א פג, א.

(30) תהלים קד, כג.

והרי בפורים "כל הפושט יד נותנים לו"³³, ויתירה מזה (ע"פ הנ"ל) – שלא מחכים שיהי' "פושט יד", אלא כל אחד נותן, ופועל ("מאכט אויף") שתהי' יד, דגם יהודי שאינו יודע להושיט יד וכיו"ב – הרי עושים ממנו יד המקבל שתוכל לקבל את הצדקה, ו"נותנים לו".

ו"המעשה הוא העיקר"³⁴ – לדאוג שלכל אחד ואחת מישראל יהיו כל צרכי החג.

זו והנה, אמיתית ענין זה בקיום התורה ומצוות באופן של מטבע של אש יהי' לעתיד לבוא, שאז "נעשה לפניך כמצות רצונך"³⁵, כהפירוש בזה³⁶ – שנעשה את המצוות כמו שהקב"ה מקיימם (למעלה מכל ציור והגבלה).

ו"מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים"³⁷, שישנה מציאות "ים" ("מטבע") ומציאות המים, והים הוא מכוסה במים, באופן שלמעלה גם מהשלימות דעולם, "אלה תולדות השמים . . בהבראם"³⁸, ש"עולם על מילואו נברא"³⁹, אלא באופן של "אלה תולדות פריץ"⁴⁰.

ומעין זה אפשר להיות גם בזמן הגלות, ובפרט בסיום זמן הגלות.

ויהי רצון, שיפעלו בכל הנ"ל בפשטות ובפועל, כולל הפעולות בהכנה לפורים, כנ"ל. ועי' ההחלטה בדבר, ישלם הקב"ה כבר את השכר (עוד לפני העשי' בפועל)⁴¹, עד לשכר העיקרי – הגאולה האמיתית והשלימה.

ובפרט שנמצאים בחודש אדר – שיהי' ה"מיסמך גאולה לגאולה"⁴² – גאולת פורים לגאולה האמיתית והשלימה. והגם שזה קאי בפשטות על גאולת פורים⁴³ באדר שני – הרי מעין זה הוא גם בפורים קטן באדר ראשון, ובפרט שניצלו את זה ("מ'האָט דאָס אויסגענוצט") עם "שטורעם" וכו'.

ובכל ענינים אלו ישנה הדגשה יתירה בשנה זו – שנת העיבור, שנה מלאה ו"שנה תמימה"⁴⁴, באופן של תמימות ושלימות, ובזה גופא – באופן המתאים לשלימות דשנת הארבעים.

(38) בראשית ב, ד.

(39) ב"ר פי"ד, ז. פי"ג, ג.

(40) רות ד, יח. ראה ב"ר פי"ב, ו. שמור"ר פ"ל, ג.

(41) ראה שו"ע או"ח סתקע"א ס"ג. תענית ח, ב.

(42) מגילה ו, סע"ב.

(43) פרש"י שם.

(44) בהר כה, ל. ערכין לא, א (במשנה). רמב"ם הל'

שמיטה ויובל פ"ב ה"ה.

(33) ירושלמי מגילה פ"א ה"ד. טוש"ע או"ח סתרצ"ד ס"ג.

(34) אבות פ"א מ"ז.

(35) נוסח תפלת מוסף דשבת ויו"ט.

(36) ראה תו"ח ס"פ ויחי (צה [רלן], א. צו [רלז], ג"ד). אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשכח, ב ואילך. המשך

וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פי"ז (ע' טו) ואילך. ועוד.

(37) ישעי' יא, ט. רמב"ם סוף הל' מלכים.

וכל בני ישראל הולכים יחדיו, "קהל גדול ישוּבו הנה"⁴⁵, "כאיש אחד (ויתירה מזה – לא רק "כאיש" בכ' הדמיון, אלא) בלב אחד"⁴⁶ [שבבל תלוי עיקר חיות האדם]⁴⁷, לגאולה האמיתית והשלימה. ואז גופא – הולכים "מחיל אל חיל" ו"מעלין בקודש"⁴⁸, אבל באופן שלמעלה מהליכה ולמעלה מעלי',

ותיכף ומיד ממש.

[אחרי שיחה זו ניגנו ניגון שמח].

– שיחה ב' –

ח. רגיל גם לומר ענין בשיעור היומי בספר רמב"ם. ובפרט שבשבת זו מסיימים את הלכות מגילה וחנוכה; והרי זה גם סיום ספר שלם (ספר זמנים), והתחלת ספר חדש (ספר נשים).

ומכיון שהם באים (ולומדים אותם) בסמיכות זה לזה, בסמיכות זמן [ובפרט בספר "הלכות הלכות"⁴⁹, הקשור גם עם "הליכות עולם"⁵⁰, וכידוע שגם סדר ההלכות ברמב"ם הוא בדיק, ועד שלמדים מזה נפקא מינה לדינא⁵¹] – צריכה להיות שייכות ביניהם. ולכן ידובר (עכ"פ בקיצור) על ענין בסיום ספר זמנים, וענין בתחילת ספר נשים, וגם הקשר שביניהם.

ט. בסיום ספר זמנים כותב הרמב"ם: "גדול השלום שכל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם שנאמר⁵² דרכי' דרכי נועם וכל נתיבותי' שלום".

ובענין זה ישנו חידוש:

התורה היא למעלה מהעולם, וגם לאחר שירדה לעולם – ניתנה דוקא לישראל ולא לבאי עולם, ועד שכתוב⁵³ "מורשה קהלת יעקב", ואמרו חז"ל⁵⁴ "אל תיקרי מורשה אלא מאורסה", כאורסה האסורה לכל העולם כהקדש⁵⁵ (שזהו התוכן דהלכות אישות שבהתחלת ספר נשים), ונכרי אסור בלימוד התורה (מלבד בז' מצוות דידהו)⁵⁶. ואעפ"כ, "כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", לא רק אצל בני ישראל, אלא גם בכל העולם כולו, בכל באי עולם, גם בבני נח!

51 ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם ס"ו. וש"נ.

52 משלי ג, יז.

53 ברכה לג, ד.

54 ברכות נו, א. פסחים מט, ב.

55 קידושין ב, ב.

56 סנהדרין נט, רע"א. רמב"ם ה' מלכים פ"י ה"ט.

45 ירמ' לא, ז.

46 פרש"י יתרו יט, ב.

47 ראה סה"מ תרפ"ז ס"ע קטז"ו (תשי"א ע' 186).

48 ראה ברכות כח, א. וש"נ. ובכ"מ – נסמנו

בלקו"ש ח"ג ע' 250 הערה ד"ה להעלות בקודש.

49 הקדמת הרמב"ם לספר היד.

50 חבקוק ג, ו. מגילה כה, סע"ב. נדה בסופה.

והחידוש בדבר הוא בהדגשה יתירה מצד זה שהדין בא בסוף הלכות מגילה וחנוכה – שבפורים וחנוכה מודגש הענין דביטול האומות: בפורים – "ותלו אותו ואת בניו על העץ"⁵⁷, ועד שזה נכנס בגדר דמחיית זרעו של עמלק (שהמן הוא מבני בניו⁵⁸), ובחנוכה – ג"כ מודגש הנצחון והשלילה דגוי'שקייט וכו'. ואעפ"כ אומר כאן הרמב"ם – בסוף הלכות מגילה וחנוכה – "כל התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", לא רק לבני ישראל אלא גם לגוים!

ויש לומר, שהחילוק בין פעולת השלום ע"י התורה בבני ישראל ובאומות העולם מרומז בשני הענינים שנאמרו בהפסוק שמביא הרמב"ם בתור ראי' לזה – "דרכי דרכי נועם וכל נתיבותי שלום":

ההפרש בין דרך ונתיב (בפשטות) הוא, שדרך היא דרך רחבה וסלולה, ואילו נתיב הוא שביל קטן או צדדי וכו"ב⁵⁹. ויש לומר, שה"דרכים" (רחבות) בתורה קשורות בעיקר עם בני ישראל [ואף שאומרים שדוקא יעקב הוא הקטן⁶⁰, הרי בהשקפת ("שטאנדפונקט") התורה העיקר ("דרך" רחבה) הוא בני ישראל, ובפשטות – שלהם ניתנו רוב ועיקר דיני התורה], וה"נתיבות" (קטנים) שבתורה קשורים בעיקר עם אומות העולם, שגם להם עשה ונתן הקב"ה נתיבות בתורה – הדינים בקשר לז' מצוות בני נח, שעל ידן נעשה שלום בעולם (אצל אומות העולם).

ועפ"ז גם מובן החילוק שבנוגע ל"דרך" נאמר הלשון "נועם" ("דרכי דרכי נועם"), ואילו בנוגע ל"נתיב" נאמר הלשון "שלום" ("וכל נתיבותי שלום") – כי בנוגע ל(פעולת התורה ב) בני ישראל אין צורך להדגיש את ענין השלום, דמאי קא משמע לך – הרי ענין זה ישנו מצד טבעם, ובלשון הידוע⁶¹ "אב אחד לכולנה" וכו', ולכן מוסיף הפסוק רק את ענין ה"נועם" (שבהוספה לשלום); משא"כ בנוגע לאומות העולם צריכים להדגיש את ענין השלום, ולכן כתיב "נתיבותי שלום".

י. עפ"ז יובן גם הקשר להתחלת ספר נשים, ששם (בריש הלכות אישות) מתחיל הרמב"ם: "קודם מתן תורה הי' אדם פוגע אשה בשוק . . . כיון שניתנה תורה, נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחילה בפני עדים ואח"כ תהי' לו לאשה כו".

ולכאורה, התחלה זו היא דבר פלא הדורש ביאור: מדוע מתחיל הרמב"ם עם מה שהי' "קודם מתן תורה", הרי ענינו של ספר הרמב"ם הוא "הלכות הלכות" של תורה (שניתנו במתן תורה), בנוגע לבני ישראל, ומה נוגע להלכה כיצד הי' קודם מתן תורה⁶²?

(60) עמוס ז, ב. ה.

(61) תניא פל"ב.

(62) ראה גם כס"מ הל' אישות פ"א ה"ד.

(57) אסתר ט, כה.

(58) מס' סופרים פי"ג מ"ו. אסתר"ר פ"ז, יז.

(59) ראה מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' ו. וש"נ.

אוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תקנד). וש"נ.

[ואע"פ שההנהגה קודם מתן תורה נוגעת לדיני בני נח, שהנהגתם אחרי מתן תורה היא (בכמה ענינים) ע"ד כמו לפני מתן תורה – הרי את הדינים בקשר לבני נח כתב הרמב"ם בסיום כל י"ד הספרים שלו⁶³, וגם שם – הרי המדובר הוא בעיקר בכדי שבני ישראל יידעו את הדינים על מנת לקיים את הציווי "לכוף את כל באי העולם לקיים מצוות שנצטוו בני נח"⁶⁴ (ומ"ש הרמב"ם בסוף הספר⁶⁵ שכל העולם (שזה קאי גם על בני נח⁶⁶) יתעסקו רק בידיעת הבורא – הרי אז אומות העולם יהיו במצב שונה לגמרי ממצבם בזמן הזה)?].

ויש לומר הביאור בזה, ע"ד המדובר פעם⁶⁷ בנוגע להתחלת הלכות תלמוד תורה להרמב"ם בדין ש"נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה" – דלכאורה הי' צריך להתחיל את הלכות תלמוד תורה עם אלו המחוייבים בזה, ולא עם אלו הפטורים מתלמוד תורה? וא' מהביאורים בזה, שגודל המעלה והחידוש של החיוב בתלמוד תורה מתגלה בהדגשה יתירה לאחר ההקדמה שישנם כאלו הפטורים מזה. והיינו, שכדי לדעת טוב יותר לאן "מרימים" משהו, צריכים לדעת מאיפה "מרימים" אותו ("כדי בעסער וויסן וואו מ'הויבט יענעם אויף, דאַרף מען וויסן פון וואַנעט מ'הויבט אים אויף").

ועד"ז יש לומר בנדון דידן – שהחידוש והמעלה דפעולת התורה (שניתנה במתן תורה) בדיני קידושין מתגלית בצורה חזקה יותר לאחר ההקדמה אודות המצב כפי שהי' לפני מתן תורה. והיינו, שהעיקר כאן הוא בנוגע לדיני קידושין של בני ישראל, אבל בתור הקדמה לזה מביא אודות קודם מתן תורה (שמזה למדים בדרך אגב גם בנוגע לבני נח, אע"פ שעיקר הדין הוא בנוגע לבני ישראל).

[ולהעיר שגם קודם מתן תורה מצינו מצות נישואין, כפי שלמדים⁶⁸ מ"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי"⁶⁹, שזה הביא לידי לידת משה⁷⁰ – קודם מתן תורה].

ויש להוסיף בזה – ע"פ ההמשך לסיום ההלכות שלפני זה, ש"התורה ניתנה לעשות שלום בעולם":

קודם מתן תורה – כשהיתה ההנהגה ד"הי' אדם פוגע אשה בשוק כו" – היתה נתינת מקום חזקה לענין דהיפך השלום, שהרי כשם שהחטונה לא היתה ע"י קשר חזק (כמו דיני קידושין לאחר מתן תורה), אלא רק ע"י ש"הי' אדם פוגע אשה בשוק כו", הרי עד"ז כאשר הי' איזה ענין בלתי רצוי בין האיש לאשתו, היו יכולים להיפרד מיד⁷¹,

68 ראה תו"ש עה"פ (אות ז). וש"נ. צפע"נ עה"ת עה"פ. מהר"ץ חיות סוטה יב, א. וראה גם לקו"ש חי"ח ע' 290. ולהעיר מלקו"ש ח"ל ע' 245 ובהערה 42.

69 שמות ב, א.

70 שם, ב.

71 ראה רמב"ם הל' מלכים פ"ט ה"ח.

63 הל' מלכים ספ"ח ואילך.

64 רמב"ם שם (פ"ח) ה"י.

65 שם פי"ב ה"ה.

66 ראה לקו"ש חכ"ז ע' 246-7. וש"נ.

67 לקו"ש חי"ט ע' 38 ואילך.

"בן רגע הי' וכן רגע אבד"⁷², בלי שום עיכוב של איזו פעולה מיוחדת וכו', ובמילא הי' יכול להיות אז בקלות ענין של היפך השלום;

משא"כ לאחר מתן תורה, שזקוקים לדיני קידושין ("כיון שניתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחילה בפני עדים ואח"כ תהי' לו לאשה כו"), הרי זה מוסיף חיזוק מסוג אחר לגמרי ("גֹּאֵר אֶן אֲנִדְעָר שְׂטָאֲרִיקִיט") בהקשר ביניהם, ובמילא – גם בהשלום בין איש לאשתו, ועד שאפילו אם "מצא בה ערות דבר"⁷³ (לא רק כשיטת בית הלל – "אפילו הקדיחה תבשילו", אלא גם כשיטת בית שמאי – "דבר ערוה"⁷⁴), שלכאורה בעקבות כך היו צריכים לחפש דרכים כיצד להיפרד במהירות האפשרית – הנה לא זו בלבד שלא עושים כך, אלא אדרבה – צריך להיות "וכתב לה ספר כריתות"⁷⁵, עם כל ריבוי פרטי הדינים שהלכות גיטין וגירושין, שצריכים לזה משך זמן, ובינתיים יוכל להתפייס וכו'.

ועפ"ז יומתק הטעם שהרמב"ם מקדים את ההנהגה קודם מתן תורה – כי בזה ניכר החידוש והעילוי של (ההמשך –) דיני הקידושין לאחר מתן תורה, הפועלים שלום, שלזה ניתנה תורה – לעשות שלום בעולם.

יא. ועפ"ז יובן גם ההמשך בשיעור הרמב"ם (בהלכה ד') בנוגע לדין קדשה – "קודם מתן תורה הי' אדם פוגע אשה בשוק . . . וזו היא הנקראת קדשה, משניתנה התורה נאסרה הקדשה כו":

גם בדין זה מקדים הרמב"ם את המצב קודם מתן תורה – בכדי להדגיש את חידוש התורה לעשות שלום בעולם, שזהו ע"י איסור קדשה, כמ"ש הרמב"ם במורה נבוכים⁷⁵ הטעם דאיסור קדשה, שכאשר יש לכמה אנשים קשר עם אשה אחת הם שונאים זה את זה, ועד שהורגים זה את זה וכו'. והיינו – שאיסור קדשה הוא בכדי להבטיח ("בְּאוֹרְעֵנְעִין") את ענין השלום, ושלא יהי' תכלית ההיפך מזה ח"ו.

וע"פ טעמו של הרמב"ם במורה נבוכים, אפשר גם לבאר את הענין בספר היד,

[שלא כדעת הטועים הרוצים לומר שספר היד ומורה נבוכים הם שני ספרים שונים לגמרי, ואי אפשר ללמוד מא' להשני, כאילו שהרמב"ם בספר היד והרמב"ם במורה נבוכים הם נפרדים ("זיינען אָפּגעטיילט") וכו'... אלא מכיון ששני הספרים נכתבו ע"י אותו המחבר (הרמב"ם), הנה הגם שהם נכתבו באופן אחר, ויש חילוקים ביניהם] המורה נכתב בלשון ערבית וע"ד החקירה – בסגנון אחר מסגנון ההלכה דספר היד שנכתב בלשון הקודש "בלשון ברורה ודרך קצרה"⁴⁹, ובמילא אפשר לדייק יותר בלשונו וכו', וגם בסדר ההלכות (כנ"ל ס"ח), משא"כ במורה נבוכים וכו' – הרי אפשר ללמוד

(74) גיטין צ, א (במשנה).

(75) ח"ג פמ"ט.

(72) ע"פ ל' הכתוב – יונה ד, י.

(73) תצא כד, א.

כמה ענינים מספר אחד להשני (כמדובר כמה פעמים⁷⁶). ועאכ"כ בנדון דידן, שבו הרמב"ם במורה נבוכים נותן טעם על דין (איסור קדשה) המובא בספר היד.

ובפרט שאת המורה נבוכים כתב הרמב"ם עבור תלמידו החביב (כמ"ש בהקדמה בריש הספר), וכמובן מזה גופא שהוא כתב עבורו ספר שלם (בן ג' חלקים!) – דמזה מובן גודל מעלת התלמיד ("וואָס פאַר אַ תלמיד דאָס איז געווען"), והלומדות שלו וכו'.⁷⁷ ובפרט שיש ביאורים בחסידות על מורה נבוכים, (וישנה הברירה ללמוד את זה עם ה)ביאורים של הצ"צ, שכתב בפירושו על המורה (כמ"ש בכותרת)⁷⁸, בדיוקי הענינים וגם דיוקי הלשונות וכו' –

שהרמב"ם מביא את ההקדמה שקודם מתן תורה הי' ענין הקדשה, בכדי להדגיש את החידוש בזה במתן תורה שאז נאסרה הקדשה, שזה (האיסור בזה) פועל שלום, כמובן מהטעם במורה נבוכים.

יב. והנה, אע"פ שפעולת השלום ע"י התורה (ומתן תורה) בדיני קידושין ואיסור קדשה הנ"ל היא בנוגע לבני ישראל, הרי מכיון ש"התורה ניתנה לעשות שלום בעולם", גם אצל אומות העולם (כנ"ל ס"ט) – הנה ענין השלום שנפעל ע"י הדינים שניתנו במתן תורה נמשך גם בכל העולם, גם בנוגע לאומות העולם, כמובן בכללות מזה שבמתן תורה נתבטלה הגזירה ד"עליונים לא ירדו למטה כו"⁷⁹, שזה פעל בכל העולם כולו.

[ולכן מדגיש הרמב"ם ענין זה בהלכות מגילה וחנוכה – שאף שבהלכות אלו מודגשת יותר השייכות לישראל דוקא (שהרי התוכן דפורים וחנוכה קשור עם השלייה דאומות העולם), מכל מקום, גם הלכות אלו הם בכלל הלכות התורה שפעולתה גם בכל העולם (ולהעיר גם מדרשת חז"ל "כל השונה הלכות . . הליכות עולם לו"⁵⁰, שבזה מרומזת גם פעולת הלכות התורה בעולם, "הליכות עולם"), "התורה ניתנה לעשות שלום בעולם"].

כולל בפשטות: עי"ז שאומות העולם רואים את הנהגת בני ישראל ("אתה בחרתנו מכל העמים"⁸⁰) בנוגע לאיסור קדשה וכו' – שזהו מילתא בטעמא (כנ"ל ממורה נבוכים) – זה משפיע גם על הנהגתם, ובמילא – נובע מזה ענין השלום גם אצלם.

ובכלל – עבודת בני ישראל כוללת גם ההשפעה על בני נח [ובפרט מצד הענין ד"ואהבת לרעך"⁸¹, ש"רעך" בכלל כולל את כל מין המדבר] בנוגע לז' מצוות שלהם, ובנוגע לכל הענינים המביאים שלום בכל העולם, "לשבת יצרה" (שזהו תוכן הז' מצוות), שלזה ניתנה התורה.

78 ספר החקירה סה, ב ואילך. וראה שיחות קודש תשל"ח שם. הנסמן בלקו"ש חכ"ו ע' 39 הערה 119.
79 תנחומא וארא טו. שמור"ר פ"ב, ג.
80 נוסח תפלת העמידה דג' רגלים וימים נוראים.
81 קדושים יט, יח.

76 ראה שיחות: י"ג ניסן תשל"ח (שיחות קודש ח"ב (ברוקלין, תשס"ב) ע' 296-7); כ' טבת תשמ"ה (שיחות קודש ח"ב ע' 1093; התוועדיות ח"ב ע' 1028). וראה גם לקו"ש חכ"ד ע' 149 הערה 29.
77 ראה גם שיחות קודש תשל"ח שם.

[ולהעיר גם מהדיוק הידוע⁸² בלשון חז"ל⁸³ "גר שנתגייר", ולא "גוי שנתגייר", כמו "עבד שנשחרר", "סומא שנתפקח" וכיו"ב – שעוד לפני הגיור יש בו ניצוץ של קדושה⁸⁴, ולכן נקרא כבר בשם "גר"; אלא, שבנוגע לגיור כפשוטו אין להשתדל בזה, ואדרבה כו'⁸⁵, משא"כ בנוגע לפעולה על אומות העולם בכל עניני צדק ויושר לעשות שלום בעולם].

ולהוסיף בעבודת ה' ("לתקן הדיעות כו'⁸⁶"), ע"פ המבואר בספרים שיהודי והעולם הם בדוגמת איש ואשה, כי ע"י פעולת יהודי בעולם נעשה העולם מקבל שלו, עי"ז שעושה מעניני העולם חפץ וכלי לקדושה ועבודת ה'. ובזה ישנן דרגות, ובכללות: קודם זהו דבר שבעולם (בדוגמת קודם מתן תורה, או דרגת בני נח), אח"כ עושה מזה היהודי תחילה ענין של "אירוסין" – שעדיין אינו חפצא של קדושה, אבל עכ"פ רשות (שאינו אסור וקשור בידי הקליפות והחיצונים⁸⁷), עד שעושה מזה קדושה ממש – "נישואין"⁸⁸.

יג. בהמשך להנ"ל, הרי כאן המקום לעורר ולזרז עוד הפעם אודות לימוד שיעורי הרמב"ם בכל מקום ומקום, וביום זה – לסיים את הספר (זמנים) בהרמב"ם (ולהתחיל את ספר נשים, כהלשון ד"הדרן": "כשם שעזרתי לסיים . . . כן תעזרני להתחיל . . . ספרים אחרים ולסיימם") – שאלו שעדיין לא עשו זאת, יעשו זאת.

וכדאי לערוך סיום – שמחה "לגמרה של תורה"⁸⁹, "ברוב עם הדרת מלך"⁹⁰. [ואפילו אלו שסיימו כבר ללמוד את הספר, אין להם להתבייש לעשות עוד פעם סיום, "ברוב עם הדרת מלך"⁹¹].

ולעשות את זה – לאו דוקא ביום השבת (שבו מסיימים הספר), אלא בזמן המתאים, כך שאחרים יוכלו להגיע – לא רק ברגל, כי אם באופנים אחרים.

ובכל זה מיתוסף עוד יותר בפרט לאחר שנדפס לאחרונה ספר אודות סיומי הרמב"ם⁹², ששם נדפסו כו"כ "הדרנים" (לא רק מלימוד מחזור החמישי, אלא גם ממחזור הרביעי ושלישי וכו'). ובודאי הרי זה מעורר את ה"קנאת סופרים תרבה חכמה"⁹³, שע"י שכל אחד רואה שמדפיסים – הרי נדבנים אחרים ירצו שהפלפולים כו' שלהם

(88) בהנחה אחרת: אם ההשפעה היא לפי שעה בלבד (כפי שהי' קודם מ"ת), או באופן של קביעות – אירוסין, ועד לשלימות דנישואין.

(89) שהש"ר פ"א, ט.

(90) משלי יד, כח.

(91) בהנחה אחרת: לכל לראש – בנוגע לסיום כל ספר יד, שאלו שלא ערכו עדיין סיום הרמב"ם "ברוב עם" – לא יתביישו כו', ויעשו זאת בהקדם האפשרי.

(92) ראה ר"ד מחלוקת הדולרים פורים קטן שנה זו.

(93) ב"ב כא, א.

(82) מדבר קדמות (להחיד"א) מערכת ג' אות ג'.
(83) משנה: חלה פ"ג מ"ו. פסחים צב, רע"א. כתובות ז, א. עדויות פ"ה מ"ב. חולין קלד, א. ובכ"מ.

(84) ראה תשובות מהר"ם מרוטנברג (הובא בספר תשובות בעלי התוס' מכת"י (ניו יורק, תשי"ד – ע' רפו, סי"ט)).

(85) ראה רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"ג הי"ד-י"ח. פי"ד ה"א.

(86) רמב"ם סוף הל' תמורה.

(87) תניא פ"ז (יב, רע"א).

יודפסו, ובפרט שבטבע רוצה לתת מהחידושים ופולפולים שלו – (ע"ד מ"ש על "פלפולא דאורייתא" שניתן למשה) "טוב עין הוא יבורך נותן מלחמו"⁹⁴.

יד. ובנוגע לפועל:

שכאו"א יוסיף בלימוד התורה בכלל, כולל – לימוד הרמב"ם, וגם להשפיע על אחרים שעדיין לא יודעים מזה – שהם ילמדו את הרמב"ם, עד שהם יבואו ללמוד את זה ברבים, לא רק שנים כו' (ופשיטא לא באופן ד"בד בבד ונואלו"⁹⁵).

ולערוך סיומים ברמב"ם, כולל סיום ספר זמנים, "ברוב עם הדרת מלך וכו'", כנ"ל.

ובהדגשה מצד זה שהולכים לקרוא תיכף את פרשת "ויקהל משה", שמשה הי' מקהיל קהילות בשבת⁹⁶, והוא גם ציוה להם אז את הציווי על שבת⁹⁷.

והמשך הפרשה הוא אודות נדבות המשכן, שבני ישראל הביאו "בבוקר בבוקר"⁹⁸, "לשני בקרים"⁹⁹, ביום ראשון ושני, עד באופן ד"דים. . והותר¹⁰⁰, ובדרך ממילא היו כל הענינים בשלימות לקראת יום השלישי שהוכפל בו כי טוב¹⁰¹, "טוב לשמים וטוב לבריות"¹⁰², שפועלים טוב ושלום בכל העולם, ב"שמים" – בני ישראל ("אתם קרויין אדם"¹⁰³), וב"בריות" – אומות העולם.

וכדי להוסיף בכל זה – שיאמרו "לחיים", "לחיים ולשלום" וכו'. ועי"ז נזכה ל"חיי העולמים" – "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"¹⁰⁴ (כמו שאומרים בברכת המזון דשבת, נוסף על מה שאומרים בברכת המזון בכל יום – "לחיי העולם הבא"), בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, תיכף ומיד ממש.

[אחרי שיחה זו ניגנו ניגון שמח].

— שיחה ג' —

טו. בסיום ספר זמנים הובא הדין אודות שלום בית, וזה לשונו: "הי' לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר ביתו וקידוש היום, נר ביתו קודם משום שלום ביתו, שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו", ואח"כ מסיים "גדול השלום וכו'", כנ"ל.

וצריך ביאור:

99 (תנחומא תרומה ג. שמו"ר פמ"א, ב.
100 ויקהל שם, ז.
101 פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, 1).
102 ראה קידושין מ, א. אוה"ת בראשית לג, א ואילך. משפטים ע' א'קנז. שם ע' א'קסא ואילך. ועוד.
103 יבמות סא, רע"א.
104 תמיד בסופה.

94 ע"פ משלי כב, ט. נדרים לה, א.
95 ברכות סג, ב. וש"נ (ע"פ ירמי' נ, לו).
96 ראה יל"ש ר"פ ויקהל (לה, א). הובא בשו"ע אדה"ז או"ח ס"צ ס"ג. וראה תו"ש ר"פ ויקהל (אות ה). וש"נ.
97 ויקהל לה, ב"ג.
98 שם לו, ג.

מדוע קבע הקב"ה דין כזה שהשם נמחק כדי לעשות שלום כו' – הרי ידוע (ואין צריך להאריך ב) גודל הענין דשמו של הקב"ה – "ה' אחד ושמו אחד"¹⁰⁵!?

ואף שמזה ראי' חזקה לגודל ענין השלום – הרי ישנן עוד ראיות לזה, וכמו בענין זה גופא – הדין ד"נר ביתו קודם", וכן ממ"ש לאחרי זה "דרכי" דרכי נועם וכל נתיבותי שלום" – ומדוע צריכים דוקא להענין דהשם נמחק!?

ובפרט שלאידך גיסא: מחיית השם מותרת (לא רק בנוגע לשלום בית, אלא) גם במצב של פיקוח נפש, ולדוגמא – באם נכרי כופה יהודי למחות את השם מפיסת קלף או מכלי חרס¹⁰⁶, הנה באם אין זה כדי לעבור על הדת ולא בפרהסיא¹⁰⁷, אלא משום שרוצה הנכרי בפיסת הקלף או בכלי – הרי הדין הוא שצריך להיות "יעבור ואל יהרג"¹⁰⁸, כי פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה¹⁰⁹ (מלבד ג' הענינים ד"יהרג ואל יעבור"¹⁰⁷). ומכל מקום לא נקבע ענין זה לדין מיוחד – וא"כ מדוע בנדון דידן קבע הקב"ה בתור דין שהשם נמחק לעשות שלום כו'?

טז. ויש לומר הביאור בזה (אף שלא מצאתי זאת בספרים):

כתיב¹¹⁰ "מגיד דבריו ליעקב גוי", ואמרו חז"ל¹¹¹ "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות". ולכאורה, היכן מצינו אצל הקב"ה ענין המסירת נפש שבני ישראל מקיימים? ויש לומר, שדין הנ"ל (מחיית השם לעשות שלום) הוא דוגמא למסירת נפש, כביכול, אצל הקב"ה, שבשביל השלום "מוותר" הקב"ה על מחיית שמו. ולכן נקבע כאן דין זה – כדי להדגיש קיום ענין מסירת נפש ע"י הקב"ה כביכול.

יז. ויש לקשר זה לדברי משה בפרשתנו¹¹² "מחני נא מספרך אשר כתבת":

ידוע¹¹³ ש"שכינה מדברת מתוך גרונו" של משה, וכן כל מציאותו של משה (לא רק גרונו) מתאחדת עם מציאות הבורא.

[וכמרומו גם בשמו "משה", על שם "כי מן המים משיתיהו"¹¹⁴, שהוא נמשך "מן המים" (ובכל רגע שנקרא בשמו נמשך מחדש ה"מן המים משיתיהו"¹¹⁵); והרי ברואים שבים חד הם עם מציאות הים, עד שלדעת ר' שמעון בן גמליאל¹¹⁶ דגים שבים אינם חוצצים (אע"פ שההלכה היא כחכמים שהם חוצצים¹¹⁷, כי הם בכל זאת ברואים, אבל

(113) ראה זח"ג רלב, א (ברע"מ). לקו"ש ח"ד ע' 1087. וש"נ.

(114) שמות ב, י.

(115) ראה שעהיוה"א פ"א.

(116) מקוואות פ"ו מ"ז. ידיים פ"ב מ"ב.

(117) ראה רמב"ם הל' מקוואות פ"ח ה"ו. ב"י לטויו"ד סר"א (ד"ה הבא לערב). וראה לקו"ש ח"ז ע' 75 הערה 42.

(105) זכרי' יד, ט.

(106) בהנחה אחרת: מנייר או מתכת.

(107) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"ב.

(108) שם ה"א.

(109) יומא פכ, א. ועוד.

(110) תהלים קמו, יט.

(111) שמו"ד פ"ל, ט.

(112) לב, לב.

"אלו ואלו דברי אלקים חיים"¹¹⁸ – כמבואר בדרושי אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹¹⁹] – ואם כן, היתכן שמשה אמר "מחני נא", שזה מורה על מחיית שם השכינה, כביכול, המדברת מתוך גרונו?!

אלא שזהו בדוגמת ענין המסירת נפש של הקב"ה הנ"ל, שנמחק שמו לעשות שלום בין ישראל. וכן בענין זה – שמשה אמר "מחני נא" בשביל קיום עם ישראל.

וזהו גם כללות ענינה של תורה (ענינו של משה) – שנמשלה למים ("מי הדעת"¹²⁰), מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה ירדה משמים לארץ¹²¹.

יח. ולכן, כאן הזמן המתאים להציע, שאלו שהגישו "מים" – משקה "המשמח"¹²² – שיעלו למעלה כרגיל, ויסבירו למסובים במה המדובר, ויזמינו את המסובים – עכ"פ חלק מהם; ובפרט שכמה מהם קשורים לשיעורי וסיימי הרמב"ם, או בכלל – לעניני תורה עבודה וגמילות חסדים.

ויהי רצון, שכל זה יזרז עוד יותר את ה"קהל גדול ישובו הנה", "ויקהל" קהילות ע"י הקב"ה בעצמו – "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"¹²³, "בנערינו ובזקנינו . . בבנינו ובבנותינו"¹²⁴, תיכף ומיד ממש, ממש ממש.

וכל בני ישראל הולכים לארצנו הקדושה, ולירושלים עיר הקודש, ולהר הקודש, ולבית המקדש השלישי, ולקודש הקדשים, ששם מונח הארון ולוחות הברית וצנצנת המן¹²⁵.

ועוד לפני זה – ברגעי הגלות האחרונים – תומשך ברכתו של הקב"ה בכל המצטרך, עד לענינים גשמיים כפשוטם, "מזונא רויחא", שזהו ענין הקשור עם צנצנת המן, כידוע פתגם אדמו"ר מהר"ש¹²⁶ ("לכתחילה אריבער"¹²⁷) שפרנסה בזמן הזה היא ע"ד ובדוגמת ענין המן.

ובפרט ע"י ההחלטות הטובות בכל הנ"ל, ש"ה' יראה ללבב"¹²⁸, ונותן כבר את השכר – אפילו לאלו שעושים את זה על מנת לקבל פרס, ש"לעולם [כשיש עדיין מצב של "לעולם"] יעסוק אדם בתורה ומצוות אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא

(124) בא י, ט.
 (125) ראה יומא נב, ב. הוריות יב, רע"א. רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ד ה"א.
 (126) אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' קלט.
 סה"מ תש"ט ע' 21 (השני).
 (127) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהורש"ב ח"א ע' תריז. לקו"ש ח"א ע' 124. חכ"ז ע' 166. ועוד.
 (128) שמואל-א טז, ז.

(118) עירובין יג, ב. וש"נ.
 (119) סה"מ תרס"ב ע' שנב.
 (120) ראה רמב"ם סוף הל' מקוואות.
 (121) ראה תענית ז, א. רמב"ם הל' ת"ת פ"ג ה"ט.
 תניא פ"ד (ח, ב).
 (122) ס' שופטים ט, יג.
 (123) ישע"י כז, יב.

לשמה¹²⁹, שה"תוך" ופנימיות של ה"שלא לשמה" הוא – "לשמה"¹³⁰; ועאכו"כ בנוגע לאלו שעושים את העבודה לשמה, שלא עושים על מנת לקבל פרס, כנ"ל בארוכה.

ועד לשכר העיקרי – הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[אחרי חלוקת המשקה התחיל לנגן "והריקותי לכם ברכה".]

– שיחה ד' –

יט. "משנכנס אדר מרבין בשמחה"¹³¹.

והנה, לאחר החיפוש בספרים, לא מצאתי שזה קאי גם על אדר ראשון. ואדרבה – אולי יש בזה ראיות להיפך. וכפי ששמע מדברי הרמ"א¹³² "יש אומרים שחייב להרבות במשתה ושמחה ב"ד שבאדר ראשון, ואין נוהגין כן", כי אם ש"מכל מקום ירבה קצת בסעודה (בפורים קטן) כדי לצאת ידי המחמירים", דמזה שאומר שזהו רק בפורים קטן, וגם אז "אין נוהגין" אלא "ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים" – משמע שאין חיוב שמחה בשאר ימי חודש אדר ראשון.

ולהעיר, שלכאורה פלא הוא שלא כלל בזה גם שושן פורים קטן, אע"פ שבאדר שני הולך שושן פורים ביחד עם פורים – כבהתחלת הסימן שמדבר גם אודות שושן פורים קטן, ובפרט שגם מסיים "טוב לב משתה תמיד"¹³³ (ודוחק הכי גדול לומר שנשמט מכל הדפוסים). ו"תן לחכם ויחכם עוד"¹³⁴ – בודאי ימצאו ביאור לזה.

ויהי רצון, שכבר יהי' ה"טוב לב משתה תמיד" האמיתי – בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ובפרט בחודש אדר, ואדר ראשון – שקשור עם משיח ובית המקדש שנקראים "ראשון"¹³⁵, כדאיתא במסכת פסחים¹³⁶ (מסכת השייכת גם לחודש אדר – "מיסמך גאולה לגאולה", גאולת פורים לגאולת פסח).

וההתחלה בזה – עוד בסוף זמן הגלות, במילוי משאלות לבב כאו"א לטובה, בטוב הנראה והנגלה בגשמיות וברוחניות.

ובפרט ע"י הוספה בשיעורי תורה וברמב"ם (הפועלת שמחה – "פיקודי ה' ישרים משמחי לב"¹³⁷), כולל ובמיוחד לימוד בענינים שהזמן גרמא – הלכות פורים, נוסף על

(134) שם ט, ט.

(135) ישע"י מא, כז (משיח). ירמ"י יז, יב (ביהמ"ק).

(136) ה, א. וראה לקו"ש חי"ט ע' 356. וש"נ.

(137) תהלים יט, ט. ראה יומא עב, ב. תענית ל, א.

ערכין יא, א.

(129) רמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ה.

(130) לקו"ש ח"כ ע' 50.

(131) תענית כט, סע"א.

(132) או"ח סתרצ"ז.

(133) משלי טו, טו.

ההלכות הקשורות עם אדר ראשון ופורים קטן ושושן פורים קטן, שיש בהם דינים מיוחדים (עכ"פ ההלכה שאין מרבין בשמחה, כנ"ל).

ועד לסיום כל הענינים – כפי שמסיים הבאר היטב וכו' בשולחן ערוך סוף חלק אורח חיים (אחרי דברי הרמ"א הנ"ל) – בנוגע לבנין בית המקדש השלישי שיבנה במהרה, שאז יהי' גם הענין ד"טוב לב משתה תמיד" בתכלית השלימות.

ואז יהי' "מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" (כסיום ספר הרמב"ם – בהוספת סיום הכתוב "כמים לים מכסים", לא רק ההתחלה כמובא בהלכות תשובה¹³⁸), ו"לכל היד החזקה. . לעיני כל ישראל"¹³⁹ (כסיום חמשה חומשי תורה, שספר הרמב"ם "משנה תורה" הוא המשך לזה, כמ"ש הרמב"ם בהקדמתו).

ולכן נסיים, כרגיל, בשירת הניגון השמח "שיבנה בית המקדש במהרה בימינו", ולאחרי זה – הניגון ד"אין עוד מלבדו"¹⁴⁰ בשבעים לשון (שע"ז נעשה הבירור דלשונות אומות העולם¹⁴¹), וכל זה – לאחר אמירת "לחיים", "לחיים ולברכה", "לחיים טובים ולשלום"¹⁴² ("נהרא נהרא ופשטי"¹⁴³),

ושנזכה תיכף ומיד ממש לבנין בית המקדש השלישי ע"י משיח צדקנו בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים, ולגילוי ד"אין עוד מלבדו" בכל הלשונות, "אז אהפוך אל עמים שפה ברורה גו"¹⁴⁴, ו"לא עיכבן כהרף עין"¹⁴⁵, תיכף ומיד ממש.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לש"ץ שי' לנגן "יהי רצון. . שיבנה בית המקדש". אח"כ החל הש"ץ לנגן "ניעט ניעט ניקאווא". אח"כ הזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 4:05 לערך].

142) ראה "היום יום" כט אדר א.

143) תולין יח, ב. וש"נ.

144) צפני' ג, ט. וראה רמב"ם הל' מלכים ספי"א.

145) ראה מכילתא ופרשי"א בא יב, מא.

138) פ"ט ה"ב. וראה בארוכה דברי משיח – שיחת

ש"פ ויגש שנה זו ס"ו ואילך. וש"נ.

139) ס"פ ברכה (לד, יב).

140) ואתחנן ד, לה.

141) ראה תו"א משפטים עז, ד ואילך.

יומן

בשיחה ג' דיבר בהמשך לשיחה הקודמת אודות ענינו של שלום בית שהשם נמחק עליו, וביאר שזהו בחי' מסירת נפש של הקב"ה (כביכול). בסיום הזכיר אודות חלוקת המשקה.

אחרי שיחה זו התקיימה חלוקת המשקה, ואח"כ החל לנגן "והריקותי לכם ברכה". באמצע הניגון מחא כפיו הק' בחוזק לימינו, ואח"כ לעבר הילדה סלאווין, כמה פעמים לשני הצדדים.

את שיחה ד' פתח במילים: **"משנכנס אדר מרבין בשמחה"**, והי' מעט שקו"ט בכך שהרמ"א אינו מזכיר את שושן פורים קטן בהלכה ד"טוב לב משתה תמיד". בסיום הזכיר כרגיל על אמירת "לחיים" והניגונים "שיבנה ביהמ"ק" ו"ניעט ניעט ניקאָוואָ", ושתהי' הגאולה ע"י משיח צדקנו (את כל השיחות סיים במילים: **"תיכף ומיד ממש"**, מלבד שיחה זו).

אחרי שיחה זו הורה לחזן ר' משה שי' טלישבסקי לנגן "יהי רצון . . שיבנה ביהמ"ק", ובעת הניגון מחא כ"ק אדמו"ר שליט"א כפיו הק'. אח"כ החל הנ"ל לנגן "ניעט ניעט ניקאָוואָ".

אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתועדות הסתיימה בשעה 4:05 לערך.

(1) כ"ה בא' הימנים, אבל לפי הנרשם בהנחות צ"ל מלבד שיחה ג'.

• יום שבת קודש פ' כי תשא, כ' אדר ראשון •

כ"ק אדמו"ר שליט"א ירד להתועדות בשעה 1:35, ובכניסתו הניף את ידו הק' לעידוד שירת הניגון ד"ויהי בימי אחשוורוש".

אחרי שבירך על היין ניגנו "אוהב ה' שערי ציון".

את שיחה א' פתח (כרגיל בשבתות האחרונות) בהוראה שצריכים "לחיות עם הזמן", ודיבר בארוכה אודות ההוראה מ"מטבע של אש" - נתינת הצדקה ללא כל פניות, אפילו לא מצד זה שרוצה לקיים רצון הקב"ה. וההוראה מזה - לדאוג לספק לנזקקים את צרכי חג הפורים.

שיחה זו ארכה שעה, ואחרי' ניגנו ניגון (כלי מילים) שמח מאוד. באמצע מחא כ"ק אדמו"ר שליט"א כפיו הק' בחוזק, בתחילה לילדה סלאווין תחי', אח"כ לילדה השני' שבצד ימין, ואח"כ לקהל כמה פעמים. הי' שמח מאוד, וניגנו למשך זמן רב יותר מהרגיל.

בשיחה ב' ערך סיום על ספר זמנים והתחלה על ספר נשים ברמב"ם, כשמקשר את כל הענינים לנושא השלום. בסיום הורה לערוך סיומי הרמב"ם, ולומר "לחיים" וכו'.

אחרי שיחה זו אמר כל הקהל "לחיים", וניגנו ניגון שמח.

ר"ד מחלוקת הדולרים

הנ"ל אמר שמדובר בתינוק קטן, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: גוט, איר אריינלייגן אין זיין האנט, און דערנאָך אַריינלייגן אין אַ צדקה פּושקע. דאָס זאָל אָבער (איבערגיין) דורכגיין דורך זיין יד הגשמי. זאל זיין בשורות טובות, הצלחה רבה.⁶

לאשתו של הנ"ל נתן דולר באומרו (בחיוך): "איר זאָלט מצליח זיין אין רבנות".⁷

האשה ביקשה ברכה לילדים, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לה דולר נוסף באומרו: "אמן, לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים, דאָס איז פאַר די קינדער. בשורות טובות".⁸

• הריל"ג הציג את ר' מענדל שיי' קגן, ואמר שהלה מבקש ברכה לאביו, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לו דולר נוסף באומרו: "דאָס איז פאַרן טאַטן", ודולר שלישי באומרו: "פאַר די גאַנצע משפחה".¹⁰

הנ"ל אמר שנוסע לברלין, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אין בערלין? אין אַ שליחות – מסתמא דאָרטן טאָן אין הפצת היהדות".¹¹

הנ"ל אמר שהי' בברלין, ואמר כ"ק

יום ראשון, כ"א אדר ראשון

• הריל"ג הציג את הרב אהרן שיי' דאום, רבה של פראנקפורט-דא-מיין.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "איר האָט אַ עיר ואם בישראל, איר זאָלט זען מחזיר זיין עטרה ליושנה".¹

הנ"ל ביקש ברכה לרבנות וכו', ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: אמן, די (חסר קצת) איז להחזיר עטרה ליושנה".²

הנ"ל ביקש ברכה עבור האברכים שם שצריכים "קצת חיזוק".

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): "ניין, זאָל דער אויבערשטער געבן אַ סאָך חיזוק! פאַרוואָס ניט... זאָל זיין מידו המלאה. איר האָט מסתמא אַ צדקה פּושקע אין דער קהילה אויכעט?".³

הנ"ל השיב בחיוב, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לו דולר נוסף באומרו: "איר זאָלט אַריינלייגן אין דער קהילה צדקה".⁴

הנ"ל ביקש ברכה לרפו"ש עבור בנו הקטן שצריך לעבור ניתוח קטן שבוע הבא, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לו דולר שלישי באומרו: "דאָס בעטן – זען – אַז ער זאָל אַריינלייגן מיט זיין אייגענע האנט...".⁵

(6) = "טוב, אתה תכניס בידו, ואח"כ להכניס בקופת צדקה. אבל זה יעבור דרך ידו הגשמית. שיהיו בשו"ט, הצלחה רבה".

(7) = "שתצליחי ברבנות".

(8) = "אמן, לגדלם לתורה לחופה ולמעשים טובים, זהו בשביל הילדים. בשו"ט".

(9) = "זה בשביל האבא".

(10) = "בשביל כל המשפחה".

(11) = "בברלין? בשליחות – מן הסתם לפעול שם בהפצת היהדות".

(1) = "יש לך עיר ואם בישראל, תדאג להחזיר עטרה ליושנה".

(2) = "אמן, ה... הוא להחזיר עטרה ליושנה".

(3) = "לא, שהקב"ה יתן הרבה חיזוק! למה לא... שיהי' מידו המלאה. יש לך מן הסתם קופת צדקה בקהילה ג"כ?".

(4) = "שתכניס [קופת] צדקה של הקהילה".

(5) = "זה לבקש – לדאוג – שהוא יכניס עם היד שלו...".

שליט"א: "אמן, (חסר קצת) דארף מען מיט עם אפרעדן. אבער דאָס עם זאָגן: אַזוי ווי איך פיר זיך אַז וואו איך טרעף אַ אידן, בעט איך עם – גיב איך עם אַ שליחות אויף צדקה, על אחת כמה וכמה אַז ער איז אַ רב; וועט ער מסתמא קיין פאַריבל ניט האָבן אַז איך בין עם מטריח... זאָל זיין בשורות טובות"¹⁶.

• לא' (שהוא כהן) אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): "אַ ליינגע צייט אַיך ניט געזען! מסתמא... איר בענטשט דאָרט יעדער טאָג, צי יעדער שבת?"¹⁷.

הנ"ל אמר שמברך בכל יום, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): "יעדן טאָג? זייער צופרידן"¹⁸, ובירכו בארוכה.

(16) = "אמן... צריכים לדבר איתו. אבל זה לומר לו: מכיון שאני נוהג שהיכן שאני פוגש יהודי, אני מבקש ממנו - אני נותן לו שליחות לצדקה, עאכו"כ שהוא רב; מן הסתם לא תהי' לו תרעומת שאני מטריחו... שיהיו בשו"ט".

(17) = "הרבה זמן לא ראיתך! מן הסתם... אתה מברך שם [ברכת כהנים] בכל יום, או בכל שבת?"

(18) = "בכל יום? [אני] מאוד מרוצה".

אדמו"ר שליט"א: "און איצטער ממשיך זיין דאָרטן?"¹².

הנ"ל אמר שיהי' שם יום אחד ואח"כ נוסע בחזרה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נתן לו דולר רביעי באומרו: "אַפגעבן דאָס אויף צדקה אין בערלין"¹³, ודולר חמישי באומרו: "איר וועט זען דאָרטן דעם רב? איר דארפט מאַכן מיט עם אַ גוטן קשר"¹⁴.

הנ"ל אמר שיש לו קשר טוב עם הרב, ובגלל הסכמת רבו (של הרב) הביאו לשם שליח.

כ"ק אדמו"ר שליט"א (בחיוך): "דערפאַר זאָג איך: מ'דארף דאָך האָבן זיין הסכמה..."¹⁵.

הנ"ל אמר משהו, ואמר כ"ק אדמו"ר

(12) = "ועכשיו [אתה] ממשיך שם?"

(13) = "לתת את זה לצדקה בברלין".

(14) = "תראה שם את הרב? אתה צריך לעשות איתו קשר טוב".

(15) = "לכן אני אומר: הרי זקוקים להסכמתו..."

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לז"נ

המשפיע ר' משה מרדכי ב"ר אברהם ע"ה

ארנשטיין

נלבי"ע בש"ק פ' תצוה, י"א אדר ראשון ה'תשע"ט

"והקיצו ורננו שוכני עפר" והוא בתוכם,

בהתגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

תיכף ומיד ממש

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

הופיע בסדרת "דברי משיח":

- תש"נ חלק א' • תנש"א חלק ג'
- תש"נ חלק ב' • תנש"א חלק ד'
- תש"נ חלק ג' • תנש"א חלק ה'
- תנש"א חלק א' • תשנ"ב חלק א' (אזל)
- תנש"א חלק ב' • תשנ"ב חלק ב'
- תשנ"ב חלק ג'

חדש: תש"נ ח"ד*

(* ניתן להשיגו ברחבי אה"ק, ובקרוב בארה"ב

כמו"כ ניתן להשיג את כל כ"ו החלקים
של סדרת "ספר המאמרים" על
פרשיות התורה והמועדים

להזמנות ובירורים: 058-5358-770 / 718-560-3770 / torasmoshiach@gmail.com

להזמנות (בארה"ב בלבד) והקדשות: www.torasmoshiach.com

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

להצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו – כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בני ישראל שליט"א בכל מושבותיהם

תיכף ומי"ד ממ"ש, נאו!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכ"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומי"ד ממ"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לא לתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מי"ד ממ"ש ממש!